

3. O koning van de bien
wilt niet verder vlien,
daalt neder op het groene gras
om te vergaren honing en was,
om te pareren
den autaar des Heren.
— Gehoord te Pollinkhove van een zeventig-
jarige niet-biemelker, die het nog gehoord had
van zijn vader, een gewezen bieboer.

Men weet dat er in de oude handboeken, handelend over
bijenteelt, altijd sprake is van « koning » van de bijen, en
nooit van koninginne of moederbie.

Stavele

A. BONNEZ

MENGEHMAREN

DE OUDSTE « CARNATIOEN » VAN DE SPORENSLAG.

In het fragment van de Annales Aldenburgenses (ed. Koch-
Verbruggen ; zie boven blz. 126) eindigt de beschrijving van
de slag bij Kortrijk op een « carnatioen » van twee hexa-
meters. De zelfs palaeografisch uitgesproken versvorm werd
door de uitgevers voorbijgezien ; ook in hun vertaling hielden
zij er geen rekening mede. De tekst luidt als volgt :

Franci sunt victi sub translatu Benedicti.

Hoc fit Curtraci, centumque ter, milleque, bis unum.

Het eerste vers is een hexameter met een rijm op de cae-
suur : VICTI — benEDICTI ; het klinkt zeer krachtig ; men
vergeet daarbij het gedwongen « translatus » (voor translatio).

Ook het tweede vers is een hexameter, met caesuur op
« Curtraci » ; de tweede helft is echter onzuiver door de
dubbele toevoeging van *que* bij *centum* en *mille*.

De vertaling door de uitgevers is dan ook werkelijk een
« verraad » geworden ; zij luidt als volgt :

« De Fransen werden aldus op 11 Juli overwonnen. Dit
gebeurde te Kortrijk in 1302. »

Van de gevoelswaarde van dat eerste vers is geen sprank in
de vertaling overgegaan. De volgende middelnederlandse over-
zetting is een poging om deze merkwaardige « carnatioen »
van de Oudenburgse annalist tot haar recht te laten komen ;

Die Fransoyse si syn verslegghen

Alse Benedictus werd verdreghen.

Dat quam bi Curtericke die stee

Doe men screef duust driehondert ende twee.

Leest men de versregels van de monnik van Ter Doest, in 1910 door Mgr Callewaert gepubliceerd (An. Em. 1910, 359; vgl. A. De Poorter, Catal. Bibl. Bruges, n° 7), dan gaat men vermoeden dat de Cisterciënser te Lissewege in zijn vijfregelig gedicht een ampliatio heeft geleverd op de tweeregelige carnatioen van de hem bekende *Annales Aldenburgenses*.

V.

NOG OVER PHILIPS BAELE, PREDIKANT OP CEYLON. 1658.

Over hem en zijn lofspraak op S. Franciscus Xaverius, zie Biekorf 1952, 254.

De rechtschapenheid en objectiviteit van deze predikant, stammend uit de Ieperse familie Baelde, werd even in het licht gesteld door R. BOUDENS o. m. i. in een studie: *The Catholic Church in Ceylon from 1658 to 1687*, verschenen in *The Ceylon Historical Journal*. Colombo, 2 (1953), n° 3-4. De schrijver verhaalt hoe, kort na de overgave van Jaffna in 1658, de Hollanders een samenzwering van Portugezen en katholieke inboorlingen ontdekten en bloedig beteugelden. Philips Baelde geeft daarvan een objectief relaas en noteert uitvoerig hoe een pater Jezuïet, die niet in de samenzwering betrokken was, met de schuldigen werd terechtgesteld. De tekst van Baldaeus — in de Nederlandse uitgave van zijn *Beschrijving van het machtige Eyland Ce lon*, Amsterdam 1672, blz. 160 — is de volgende :

« Een Klerk, genaamt Caldero, zijnde een Jesuït, in Malacca gebooren, wierd onthalt. Deze man was door ziekte en swakheit verhindert geweest met de [Portugese] Geestelijkheid te vertrekken, en bleef tot zijn ongeluk. Hij was waerlijk te beklagen, want hy van dit schendigh stuk [de samenzwering] niet en wiste, zijnde alleen een brief van deze schelmen aan hem geschreven, daar in zij hem haar voornemen kondt maakten, hem noemende *Padre de suas almas* ofte *Vader harer zielen*. Hij verwillighde mede niet in hare godlooze raadslagh; zijn eyge Landts-lieden te verraden, kost mede van zijn herte niet, dies hy zijn stilzwijgen met de doot moste bezueren. »

P. Boudens, die zelf een studie over de geschiedbronnen van de Katholieke Missie in Ceylon heeft bewerkt, deelt verder mede dat over Philippus Baldaeus en zijn boek over Ceylon een uitvoerige studie door D. W. Ferguson werd gepubliceerd in *Ceylon Antiq.* IV (1936) nn. 7-9. V.

STRO IN DE KERK BIJ BEGRAFENIS. — Rumbeke.

Een oude traditie getrouw, werd in Februari jl. bij de begrafenis van de graaf van Rumbeke, de Limburg Stirum, stro

gelegd in de parochiekerk. Gans de middengang lag bedekt met glei-stro dat geleverd werd door de boeren-pachters van het kasteel.

In vroegere dagen gebeurde het wel dat gans de middenbeuk, dus ook waar de stoelen staan, gestrooid werd.

Soms wordt wel beweerd dat vroeger de weg die van het kasteel naar de kerk leidt, met glei-stro werd gestrooid, maar dat schijnt wel een verzinsel te zijn. Ik hoorde ook nog beweren dat deze hoeveelheid stro dan speciaal uit Limburg werd aangevoerd per wagen of wagon. Volgens inlichtingen ingewonnen bij bevoegde mensen ter plaatse, schijnt ook dit laatste tot de verbeelding te behoren. In de laatste twee eeuwen is dat zeker nooit geschied.

Naar oud gebruik, werd ook in Februari laatst het wapen van de graaf vóór de lijkist gedragen. Vroeger werd dit wapen dan in de parochiekerk aan de muur opgehangen. Het wapen van de laatstoverleden graaf had in April de serie nog niet vervoegd.

J. G.

SPEL VAN SINTE GODELIEVE. — Een vraag.

Men droeg Sinte Godelieve met haar « dreeghers » (beulen) — een geschilderde beeldengroep — in de St. Jansprocessie te Menen in 1613 (Rembry Barth, Hist. Menin, I, 635). In datzelfde jaar werd ook een « Sinte Godelieve » gedragen in de ommevang van Westrozebeke; de kerkheren bekostigden alsdan de lafenis van « de ghone die dansten voor Sinte Godelieve. » (Biekorf, 1953, 92).

Is dat « dansen » voor Sinte Godelieve, in die jaren van officiële reactie tegen de oude « ghesellen van den spele », soms niet in de plaats getreden van het oude « spel », van de « legende ende passie », van die heilige ? M. English vermeldt, in zijn Godelieve van Gistel (blz. 105; Brugge 1944), een spel van Sinte Godelieve door Gezellen van Rhetorica gespeeld te Gistel ca 1450, te Veurne in 1500, te Tielt in 1518. Het spel moet in die bloeitijd van de rederijkers zeer populair geweest zijn. Een spel uit Gistel werd in 1762 nog te Moen vertoond.

Waar elders alhier ging Sinte Godelieve in ommevang en processie, of speelde men haar spel ?

E. N.

GRENSVLAAMS IN 'T WESTLAND.

Al de kanten van Haringe en verder langs de grens, tot soms in Stavele toe, hoort men van die « frans-vlaanderse » woorden, in de mond nochtans van geboren Stavelnaars en

Haringnaars. Zo mijn vader, is geboren Haringnaar, is naar Watou naar school geweest. Die mens spreekt van *airme* were, *airmoe*, men *airme* doet zeer, enz. ; ze waren met *drien* (met korte *ie*).

Van een 65-jarige werkman, ook geboren Stavelnaar van Stavelse ouders, hoorden wij dikwijls (en we leien er op aan om hem in gang te krijgen) : « *Zoe(w)* was gram als ze 't zag ».

Zo spreken die mensen van eender welke prent die ze zien : « Hoe kunnen ze 't *uitschilderen* ! » En « 'k Viel zonder « *aime* » (asem, adem). Onlangs nog zei me een 70-jarige werkman, doelende op den overvloed van meershooi : « Je gaat het van d'jare moeten geven met de *vaime* » (vadem ?), hij wilde zeggen « met gehele armsvollen ». A. B. Stavele

OOSTENDSE DRUKKERIJ. 1816.

Bij een vriend zag ik onlangs het volgende gedrukte boek dat mij nogal zeldzaam voorkomt :

« WONDERE BEROERTEN of Oorlogsche gebeurtenissen ontstaan en opgeréezen in Vrankrijk, zedert den jaere 1790 tot 1816. — Oostende. P. Scheldewaert, Juny 1816. »

Het is een klein in-4 van 68 blz. De tekst is geheel in lange verzen (alexandrijnen) geschreven ; enkele passages zijn levendige volkstaal, het grootste gedeelte is echter zwaar rhetorisch. Het naamloze werkje draagt als ondertitel « De Arglist des Duyvels gezeyd : Het Franse Reusgevecht onder Napoleon le Grand. — 't en is maer schyn / hier groot te zyn ». E. N.

GAPEN EN GEEUWEN.

« Geeuwen doet andere geeuwen » zegt het spreekwoord en toen, in de lange avonden onlangs te Kortrijk, een man aan 't geeuwen ging, haalde zijn maat ook een lange diepe geeuw, en zei :

« Een oprechte gaper doet zeven gapers geeuwen », waarop de eerste geeuwer slaperig vroeg :

« Ze zeggen 't. — Maar, — is 't van te gapen da' je geeuwt, of is 't van te geeuwen da' je gaapt ? »

Ze loechen, ze sloegen wat raad en kwamen tot geen bescheid. Ze geeuwden nog een letje voort tot ze naar 't bedde trokken. G. P. B.

Opstel en Beheer :

A. VIAENE, Annunciatenstraat, 76, Brugge.

Postrekening : 2335.37

Abonnementsprijs : 100 fr.